

نوشته جناب استاد پوهندوی عبد السمیع روشنرگر :

معرفی ولتر ، تجسمی از اندیشه انتقادی سده هژدهم

سلام دوستان :

درست در چنین روزی در ۲۱ نوامبر سال ۱۶۹۴ میلادی، فرانسوا ولتر (Francois voltaire) : نویسنده، فیلسوف و نمایشنامه نویس شهیر فرانسه، در پاریس دیده به جهان گشود(۱۶۹۴-۱۷۷۸).

از آنجایی که این شخصیت برجسته و کار کرد های شگرفش همیشه برایم پر جاذبه و اثرگذار بوده است ، خواستم به خاطر بزرگداشت از وی، مطالبی چند به اختصار و اجمال به نگارم:

ولتر که در خانواده ی مذهبی زاده شد، در طفولیت آموزش های مذهبی را کسب و باورمندی اش به آزادی بیان، دوری از تعصب و اصالت دادن به عقل، به زودی او را در برابر بیداد کلیسا و استبداد خانواده ی سلطنتی وقت فرانسه (Bourbon) ۱، قرارداد و در نتیجه دوبار زندانی و برای سالیانی چند به انگلیس تبعید گردید... در برگشت به فرانسه وی به کمک جمعی از دوستان هم ایده و هم طراز "انسیکلوپدیست" اش چون دیدرو (Denis Didrot) ، دالامبر (R.d.Alembert) ... به ایجاد و تدویر فرهنگ نامه ی دانش ها، هنر ها و پیشه ها :

(Encyclopedie des sciences Art etc Metiers)

پرداخت و در شکوفایی عصر روشنگری (The Enlightenment) فرانسه، نقش ارزنده ای ایفا نمود. ولتر به مثابه ی تجسم اندیشه ی انتقادی سده ی هیژده اندیشمندان آزاد اندیش زمانش را دعوت می کرد که به منظور دفاع از عقل، آزادی و روشنگری مغز ها، با هم متحد شوند. او با بیزاری از هر گونه خرافات و تعصب ورزی دینی، اشاعه ی عقل و نفوذ آن را میان انسان های روشن شده، توصیه می نمود.

ولتر کلیسا و موسسات رسمی دینی زمانش را دشمن عقل آزادی و خوش بختی انسان می شمرد و باور داشت که در این راه بایست همه ی موجودات "اندیشیده" بر علیه موجود های " نا اندیشیده" ، متحد شوند...

ولی با همه ی کین تیزی و نفرت از تعصب های دینی و سنت های کلیسایی، ولتر به خداوند باور داشت و در خدا باوری تا بدان پیمانه تاکید می کند که می گوید: " اگر خدا وجود نه می داشت، می بایستی او را اختراع می کردند".

فرانسوا ولتر با نگارش بیش از ۲۰۰۰ کتاب و کتابچه و حدود ۲۰۰۰۰ مقاله و مکتوب ، سهم شایان توجه و ماندگاری نه تنها در عصر روشنگری سده ی هیژدهم ایفا نمود، بلکه اثر گذاری نظریات او را در فرآیند تکوین و تکامل اندیشوی ادوار بعدی نیز می توان مشاهده نمود.. چنانچه لیبرال ها با استقبال ازین گفته ی معروف ولتر که: "من از آنچه تو می گویی بیزارم اما تا پای مرگ از حق تو برای گفتن آن دفاع می کنم" ، را تحت عنوان تساهل (Toleration) ، به مثابه ی یکی از اساسات ایدئولوژیک شان پذیرفتند، که مفهوم "کثرت گرایی" (pluralism) و تبعات آن... از همین مصدر اشتقاق یافته است (۲)...

شایان ذکر است که وقتی ولتر بعد از بیماری دوام دار در سن ۸۴ سالگی به درود حیات گفت، قبل ازین که کلیسا برپایی مراسم کفن و دفنش را قدغن نماید، دوستانش کشیشی یافتند و شب هنگام او را به صورت خصوصی دفن نمودند ؛ البته بعد از پیروزی انقلاب فرانسه، بقایای جسدش در سال ۱۷۹۱ ، طی مراسم ویژه ای دوباره به خاک سپرده شد.

مآخذ :

- آندرو هی وود، ۱۳۸۷، "درآمدی بر ایدئولوژی های سیاسی"، ترجمه‌ی محمد رفیعی مهرآبادی، انتشارات پژوهش، تهران.

- پوهندوی دوکتور سید نورالحق کاوش، ۱۳۸۱، "درآمدی بر انسان دوستی علی شریعتی"، انتشارات نیما، ایسن-جرمنی.

- W.P- Voltaire- Books, Philosophy and Life-
Biography.

- W.P- Chris Higgins, 2017,a brief history of the first French Encyclopedia.